

EUSTRATIE DABIJA VODĂ

(19 / 29 SEPTEMBRIE 1661 – 11 / 21 SEPTEMBRIE 1665)

Horia Dumitrescu

După moartea neașteptată a tânărului Ștefăniță¹, stingerea „casei” lui Vasile Lupu a îngăduit unei părți din boieri să-și aleagă domn pe unul din rândul lor, bătrânul vornic al Țării de Sus, Eustratie Dabija.

---

¹ **Ștefăniță Lupu** sau **Ștefan al X-lea Lupu**. Născut la 14 iunie 1641 ca fiu al lui **Vasile Lupu** (aprilie 1634 - 3 / 13 aprilie 1653 și 28 aprilie / 8 mai - 8 / 18 iulie 1653) și al Ecaterinei, cea de-a doua sa nevastă. Poreclit „*Slăbănogul*” (Hroiote), a ocupat în două rânduri scaunul Moldovei: noiembrie 1659 - 17 / 27 ianuarie 1661, respectiv 17 / 27 februarie - 19 / 29 septembrie 1661. În timpul primei domnii, o secetă cumplită a pârjolit meleagurile dintre Carpați și Dunăre. Foametea ce a urmat i-a adus pe bieții oameni în situația de a mânca „*pâine de rânsă*” (coajă de copac) și de papură, iar mamele își vindeau copiii. Lumea nu l-a uitat și i-a zis în bătaie de joc Papură Vodă.

Pe când se aștepta cel mai puțin, un ceauș de la Poartă i-a adus porunca să plece alături de pașa de la Silistra, tocmai la apa Niprului. Acolo, împreună, aveau să-l ajute pe hanul tătarilor **Muhammad Ghirai IV ibn Selamet** (1641 - 1644, 1654 - 1666) să întărească o cetate împotriva cazacilor.

N-a mers cale lungă, căci a trebuit să se oprească la Luteni, pe apa Bâcului, nu departe de Tighina.

Acolo a căzut grav bolnav și, la 29 septembrie 1661, s-a stins din viață, odată cu boierul Dumitrașcu Drăguțescu. Că a murit de febră tifoidă, de ciumă sau a fost otrăvit de boieri, contează mai puțin. (Pompiliu Tudoran, *Domnii trecătoare - Domnitori uitați*, Editura Facla, Timișoara, 1983, p. 246 - 252; Acad. Virgil Cândea (coord.), *Istoria Românilor*, vol. V, *O epocă de înnoiri în spirit european (1601 - 1711 / 1716)*, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 278-280) / <http://cinec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

Boierii au trimis la Poartă pe Chiriță Dracon Ruset și pe postelnicul ² Alexandru Costin ca să dea „știre de moartea lui Ștefăniță vodă și să arate mare rugămintea țării pentru domnu de țară și să pomenească îndată de Dabijea vornicul” ³.

Eustratie Dabija nu avea feciori cu care să întemeieze o nouă familie domnească și a ajuns să fie acceptat atât de boierii moldoveni, cât și de către Poartă, la stăruințele grupării Rusetștilor (Cupăreștilor), prin capuchehaia ⁴ Constantin Ruset cuparul ⁵, nepotul

---

² **Postelnic.** La început a fost un dregător de curte, prestând servicii personale domnului: avea grijă de patul și de camera lui de culcare. Putea intra la domn oricând.

Îs-a dat apoi și atribuția de a primi pe trimișii străini și a-i introduce în audiență la domn; de aceea trebuia să cunoască limbi străine. În secolele XV - XVI, era menționat ultimul dintre membrii sfatului domnesc. În secolele XVI - XVII, rolul său de mijlocitor între domn și trimișii statelor străine i-a sporit importanța; din dregător în serviciul personal al domnului, marele postelnic a devenit unul din cei 12 mari dregători ai țării (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu (coord.), *Instituții feudale în Țările Române. Dicționar*, Editura Academiei R.S.R., București, 1988, p. 371 - 372).

³ Miron Costin, *Opere*, Ediție critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958, p. 201.

⁴ **Capuchehaie.** Agent permanent al domnului, la Constantinopol care, în cazul Moldovei, se numea Bogdan capuchethüdasî. Primii agenți ai Moldovei datează din a doua domnie a lui Petru Rareș (9 sau 16 februarie 1541 - 2 / 3 septembrie 1546). Capuchehaia reprezenta pe domn atât față de Poartă, cât și față de ambasadorii străini din Constantinopol și trebuia să-l informeze de toate intrigile care se urzeau împotriva lui și de orice evenimente care priveau țara și domnia. Capuchehaia făcea de obicei plata tributului și a **mucarerului** (= dare plătită Porții pentru confirmarea domniei).

Poziția de om de încredere a domnului prezenta un mare risc: în caz de hainire a domnului, putea să-și piardă viața (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 70).

⁵ **Cupar.** Dregător secundar, care avea grijă să umple cupele cu vin ale domnului și oaspeților săi, fiind „paharnicul de toate zilele”. Amintit în documente pentru prima dată în secolul al XVI-lea (*Ibidem*, p. 130).

vornicului ⁶ Toma Cantacuzino și vistiernicului ⁷ Iordache Cantacuzino.

Din porunca vizirului Köprülü - Mehmed Paşa ⁸, boierii moldoveni au mers din nou la Poartă. Între ei se afla și vornicul Dabija care „*nemică nu știè, nici în gînd nu-i era*” ⁹.

Numirea domnului fiind deja aranjată, investirea a decurs foarte repede: „*Ce cum întrară boierii în casă la viziriul, fiind lucrul tocmit și așezat cu cupariul, și întrebă viziriul care este Dabije. Și arătîndu-l boierii, l-au și îmbrăcat cu caftan de domnie*” ¹⁰.

Cronicarul Ion Neculce prezintă astfel venirea la tron a noului domn: „*Vinit - au Dabije-vodă în scaonul domnescu în Iași, tuturor cu bucurie de bună părere pentru domn bun de boieriu de țară. Și era tuturor cu bine. Și nu era nici un boieriu în prepus sau în minciuni la acest domnu, nici țara nu era împresurată cu dările pre acee vreme*” ¹¹. Nici pungile de galbeni nu au lipsit. Peste 200.000 au fost împrumutați de la samsari fanarioți și vărsați în mâinile pașalelor.

În decembrie 1661 Dabija sosi la Iași cu tuiurile domnești.

---

⁶ **Vornic.** Termenul a fost folosit pentru desemnarea marelui dregător, mai marele curții domnești. Este primul mare dregător care apare în documente, atât în Moldova, cât și în Țara Românească. Atribuțiile au fost precumpănitor judecătorești. În Moldova, în secolul al XVI-lea, apar doi mari vornici: al Țării de Jos și al Țării de Sus. Primul avea reședința la Bârlad și în jurisdicția sa 12 ținuturi; cel de-al 2-lea avea reședința la Dorohoi și 7 ținuturi (Vezi detalii în Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 511 - 512).

⁷ **Vistier (vistiernic).** În Moldova funcția apare la 11 februarie 1400. În afară de sarcina străngerii veniturilor țării se ocupa și de procurarea și păstrarea pentru domn a obiectelor de lux vestimentar (blănuri, stofe, mătăsuri etc.) pentru uzul său și pentru daruri necesitate de protocol. (Vezi detalii în Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 502 - 503).

⁸ Albanez de origine, a deținut funcția de mare vizir în perioada 14 septembrie 1656 - 31 octombrie 1661.

⁹ Ion Neculce, *Letopiseful Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, Text stabilit, glosar, indice și studiu introductiv de Iorgu Iordan, Ediția a II-a, revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959, p. 31.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, p. 32.

Domnul era boier de țară, de fel din Ținutul Putnei, unde neamul său avea moșie în Soveja¹². Neamul Dabija era de fel din satul Căpotești, sat vechi de podgorie, care se întindea între moșia Căpoteștilor și apa Putnei¹³. Unii istorici îl consideră ca fiind „fiul lui Sava Cîrste Dabija, popă ot Cruce, de bun neam de boieri moldoveni”¹⁴. Alți cercetători îl socotesc că „era de loc din satul Păunești, ținutul Putnei, frate cu Dumitru Dabija și cu căminarul Erimia, acesta din urmă fost și el pârcălab al ținutului Putna”¹⁵. Fără a enumera toate funcțiile pe care le-a deținut ca boier, subliniem că la 1635, în timpul domniei lui Vasile Lupu, Eustratie Dabija era staroste de Putna¹⁶, iar la 7 martie același an cumpăra parte din moșia Stoeștii, pe gârla din sus a Putnei¹⁷.

În anul 1655, domnul Gheorghe Ștefan¹⁸ l-a investit în înalta demnitate de mare vornic al Țării de de Sus.

¹² Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. III, *Partea Întâi, Dela moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul Epocii Fanariote (1601 - 1821)*, Cu 143 de figuri în text și 7 hărți afară din text, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1942, p. 135.

¹³ Idem, *Istoricul podgoriei Odobești din cele mai vechi timpuri până la 1918 (Cu 124 de documente inedite - 1626 - 1864 - și 3 reproduceri)*, Editura Academiei R. S. R., București, 1969, p. 47.

¹⁴ C. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. II, Ediție îngrijită de Victor Leahu, Editura Junimea, Iași, 1972, p. 6.

¹⁵ C. Constantinescu – Mircești, Ion Dragomirescu, „Marginea Țării”. *Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova și Țara Românească*, în *Studii și articole de istorie*, vol. IX, Societatea de Științe Istorice și Filologice din R. S. R., București, 1967, p. 89.

¹⁶ **Staroste**. Dregător domnesc în Moldova, cu atribuții de șef administrativ al unui ținut. Termenul se întâlnește în documente încă din timpul lui Ștefan cel Mare și desemna pe pârcălabii Ținuturilor Cernăuți și Hotin de la granița Poloniei. Mai târziu, această denumire s-a extins și în alte Ținuturi: Putna, Trotuș, Tecuci (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 453).

¹⁷ Dimitrie F. Caiian, *Istoricul Orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 de ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I*, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p. 56.

¹⁸ **Gheorghe Ștefan** a domnit în două rânduri în Moldova între 3 / 13 aprilie – 28 aprilie / 8 mai 1653 și 8 / 18 iulie 1653 – 3 / 13 martie 1658.

Paul de Alep ¹⁹, a fost găzduit în casele sale într-o zi de joi din luna septembrie 1656. Plecând de la Mănăstirea Bogdana, unde fusese la proprietatea domnului Gheorghe Ștefan ²⁰, Paul de Alep scria că „*Seara am ajuns într-un sat aparținând marelui vornic al cărui nume este Dabija; aici, potrivit poruncilor domnului, ni s-a arătat mare cinste după cum ni s-a arătat și în ziua următoare, într-un alt mic sat aparținând aceluiși <boier>, unde se află un palat mare, [probabil Domnești] așezat pe malul unui râu lat, pe un loc înalt și vesel...*

Acest vornic avea cu el pe soția serdarului pe care Vasile Vodă îl osîndise odinioară la moarte” ²¹.

Domnia lui Dabija Vodă începe sub cele mai bune auspicii. Noul domn era bun și milostiv și „*avè obicei, cînd șidè la masă și vidè niscaiva oameni săraci dvorind prin ogradă, invăța de lua câte doao, trii blide de bucate din masa lui și piine și vin și le trimitè acelor oameni acolo în ogradă, de mînca acei oameni. Și dzicè cătră boieri: <<De mult or fi dvorind ei și or fi flămîndzi, neavînd de cheltuială>>*” ²².

---

¹⁹ **Paul de Alep (1627 - 1669)**. Adevăratul său nume era Bulos ibn az - Za 'im. Tatăl său era preotul Yuhanna ibn az - Za 'im, ales episcop de Alep și apoi patriarh al Antiohiei (12 / 22 noiembrie 1647). Diacon în 1642, a fost promovat de patriarhul Antiohiei, Meletie, la rangul de arhidiacon de Damasc, Alep și al tuturor țărilor arabe. În îndoita sa calitate de arhidiacon și de secretar patriarhal, Paul și-a însoțit părintele - patriarhul Macarie - într-o lungă și grea călătorie în țările ortodoxe din răsăritul și nordul Europei spre a cere ajutor și sprijin pentru biserica sa vrăjmășită de turci. A dat curs invitației domnului Moldovei, Vasile Lupu, care în calitate de ocrotitor al ortodoxiei făgăduia să-l ajute să-și plătească datoria de 13.000 de piaștri pe care Patriarhia Antiohiei o datora turcilor. Călătoria a durat șapte ani (9 iulie 1652 - 21 aprilie 1659).

²⁰ **Gheorghe Ștefan**. Fost logofăt și om de încredere al lui Vasile Lupu, s-a ridicat împotriva domnului său și a ajuns pe tronul Moldovei în două rânduri: 3 / 13 aprilie - 28 aprilie / 8 mai 1653 și 8 / 18 iulie 1653 - 3 / 13 martie 1658.

²¹ *Călători străini despre Țările Române*, vol. VI, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 159.

²² Ion Neculce, *op. cit.*, p. 32.

Ținea dese divanuri de judecată, uneori întreaga zi, pentru ca împlicinații să nu aștepte prea mult, iar atunci când nu mai erau cauze urgente „*trebuiau să umble fustașii domnești prin târg să strângă pe împlicinați*”²³.

Divanurile „*den amiazădți în desară nu cădè toate prè de laudă. Așjdere el bè vin mai mult din oală roșie decât din păhar de cristal, dzicînd că-i mai dulce vinul din oală decât din păhar*”²⁴.

Curtea lui Vodă Dabija era veselă „*cînd se încingea cheful de la chindie și ținea pînă în zori, cînd în completă stare de inconștiență, Vodă se supăra pe boierii lui și porunca cu o domnească autoritate: „să spînzuri pe vornic, să tai capul hatmanului” ... iar a doua zi, cînd se trezea din somn nu mai știa nimic. Veneau vornicul și hatmanul să se închine lui, și Dabija îi primea cu un zîmbet binevoitor, fără a bănuși măcar că scurtă vreme înainte îi condamnase la moarte*”²⁵.

Având nevoie de bani, deși era „*de locul lui din ținutul Putnei, și știindu elu încă din boierie că au oamenii săraci dobîndă bună din vie*”²⁶, a introdus o nouă dare numită pogonărit²⁷. Este interesant de reținut că prima mențiune documentară despre podgoria Odobești se referă la domnia lui Dabija. Actul respectiv - un zapis de cumpărătură - s-a pierdut; s-a păstrat însă amintirea lui într-un document inedit din 22 noiembrie 1817²⁸.

---

²³ C. Gane, *op. cit.*, vol. II, p. 8.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ C. Gane, *op. cit.*, p. 7.

²⁶ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 32.

²⁷ **Pogonărit.** Dare asupra viilor, plătită pe pogon. Era plătită de proprietarii viilor, cu excepțiile create de domn în beneficiul anumitor categorii sociale. Socotită ca o dare nedreaptă, întrucât viile erau impuse și la **vinărici** și **vădrărit**, darea a fost desființată și reînființată de repetate ori. Quantumul pogonăritului a fost fixat de Dabija la 1 leu de pogon (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 367).

²⁸ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 75.

După moartea lui Gheorghe Rákóczi al II-lea (7 iunie 1660)²⁹, în Transilvania au început luptele între Ioan Kemény³⁰ susținut de Habsburgi și Mihail Apafi³¹, omul turcilor. Lupta dintre împărat și sultan pentru cucerirea Ardealului ținea de mai bine de 100 de ani. Principelui numit de turci i se opunea regulat prințul susținut de germani. Adunând oaste puternică, Vizirul și-o trimise împotriva lui Kemény pentru a sfârși odată cu neconținutele hărțuiri între cei doi rivali³².

Eustratie Dabija a fost nevoit să participe la campaniile turcești în Ungaria Superioară, alături de domnul muntean Grigore Ghica, (6 / 16 decembrie 1660 - 20 / 30 noiembrie 1664, 23 martie / 2 aprilie 1672 - 17 / 27 noiembrie 1673).

Cei doi domni au primit poruncă de la Poartă să-și strângă oștile și să treacă în Transilvania pentru a asedia cetatea Erszek - Ujvar sau Neuhäusel (Ocna Mureșului, județul Cluj) apărată de Ioan Kemény. Se prevedea o campanie lungă și, într-adevăr, așa a fost. Numai asediul Ujvarului a durat 43 de zile³³. Pornite de la mijlocul lunii iulie, trupele moldo - muntene s-au putut întoarce în țările lor de abia în decembrie 1663 „*aducând cară încărcate de haine și de multe lucruri*”³⁴.

În primăvara anului următor - 1664 - cei doi domni au fost din nou chemați să plece la Leva cu Sari Husein Pașa, în timp ce Köprülü

---

²⁹ **Gheorghe Rákóczi al II-lea**. Principe al Transilvaniei (11 octombrie 1648 - 7 iunie 1670).

³⁰ **Ioan Kemény**. Principe al Transilvaniei (1 ianuarie 1661 - 22 ianuarie 1662).

³¹ **Mihail Apafi I**. Principe al Transilvaniei (14 septembrie 1661 - 15 aprilie 1690).

³² C. Gane, *op. cit.*, vol. I, p. 315.

³³ Neculai Șandru, *Vulturul Cantacuzin*, Editura Albatros, București, 1975, p. 11.

³⁴ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 33.

- zade Fazîl Ahmed Paşa ³⁵ se îndrepta spre Bosnia, împotriva comandantului german Zusa ³⁶.

Deși numărul românilor și turcilor era dublu (alături de ei luptau și 30.000 de tătari) ³⁷, - oastea moldo - munteană - turco - tătară - a fost învinsă la Sankt Benedikt, lângă Leventz (Leva), o mică cetate situată la miazăzi de râul Gran (9 / 19 iulie 1664). În această luptă, moldovenii și muntenii nu au luptat alături. Centrul armatei turce era alcătuit din ieniceri și spahii. Contingentul din Muntenia, sub comanda domnului Grigore Ghica, care s-a retras de la începutul bătăliei, se afla în aripa dreaptă, iar moldovenii lui Dabija luptau, împreună cu tătarii, pe aripa stângă. La Leventz, trupele creștine se aflau sub comanda mareșalului Conte de Souches. Alături de ei se mai găseau circa 8.500 de oameni din Brandenburg și Saxonia, infanterie și artilerie, conduși de ducele August de Holstein ³⁸. Cu acest prilej, trupele saxone au cucerit chiar un steag al oastei lui Dabija cu chipul Mântuitorului, steag care s-a întors în țară după o înstrăinare de 273 de ani ³⁹.

Cei doi domni, care nu luptaseră din toată inima, au fugit fără știrea Vizirului și au trecut în Țara Românească.

Marele postelnic Stamati l-a sfătuit pe Dabija „*Să nu fugi, măria ta, ce să te întorci înapoi la viziriul, că apoi poate să viie din*

---

³⁵ Albanez de origine, a ocupat funcția de mare vizir între 31 octombrie 1661 - 3 noiembrie 1676.

³⁶ Octav - George Lecca, *Familiile boierești române. Istorie și genealogie (după izvoare autentice), Cu adnotări, completări și desene de Mateiu Caragiale*, Ediție de Alexandru Condeescu, Editura Libra, București, p. 258; Marele vizir va fi învins în bătălia de la St. Gotthard din 22 iulie / 1 august 1664, la care domnii români și ostașii lor nu au luat parte.

³⁷ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 33.

³⁸ Constantin I. Karadja, *Steagul românesc al lui Istratie Dabija Voevod (pierdut în anul 1664, redobândit în anul 1937)*, Imprimeria Națională, București, 1937, p. 5.

³⁹ *Ibidem*, p. 8.

*urmă poroncă la țară să te prindză, ce să lași pe Gligorie - vodă să facă el ce știe”*⁴⁰.

Dabija s-a întors și a scăpat de acuzații dând bani Vizirului⁴¹, în timp ce Grigore Ghica a fugit în Italia, la Veneția „*de au zăbăvit în streinătate 7 ani, pân' ș-au făcut pace la turci*”⁴².

Numit șaroste și pârcălab de Hotin sub Ștefăniță Vodă Lupu, cronicarul Miron Costin a continuat să dețină aceeași dregătorie sub Eustratie Dabija (până în 1664 inclusiv). El a fost trimis în solie la regele Poloniei, Ioan (Jan) II Cazimir (1648 – 16 septembrie 1668) să explice acestuia cauzele pentru care domnul nu i-a făcut cunoscut oficial urcarea sa pe tronul Moldovei la timpul potrivit. Avea vârsta de 29 de ani. Alături de domn, a luat parte, în 1663 și 1664, la cele două campanii turcești în Ungaria. A văzut cu această ocazie rămășițele podului zidit de Apolodor din Damasc pentru Legiunile lui Traian și a fost îmbrăcat, la Belgrad, de către marele vizir, cu caftan. A fost martorul ocular la cucerirea cetății Ujvar sau Neuhäusel, la 24 septembrie, când oastea moldovenească s-a împărțit din „*dobânda*” luată de la nemți, aducând în țară care întregi încărcate cu lăncii, sulite, săbii, coifuri și platoșe, dar și la înfrângerea de la Sankt Benedikt⁴³.

O realizare notabilă a domniei lui Dabija este reînființarea bănăriei sau monetăriei de la Suceava. Dabija a început să bată monedă, după aproape șase decenii de întrerupere în acest domeniu.

Îl precedase, în 1658, **Mihnea al III-lea Radu** (23 februarie / 5 martie 1658 - 23 noiembrie / 3 decembrie 1659) în Țara Românească cu monedă măruntă de un șiling⁴⁴

---

⁴⁰ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 33 - 34.

⁴¹ Octav - George Lecca, *op. cit.*, p. 258.

⁴² Ion Neculce, *op. cit.*, p. 35.

⁴³ Alexandru I. Gonța, *Miron Costin în Studii de Istorie Medievală*, Texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, Cu un cuvânt introductive de Ioan Caproșu, Editura „*Dosoftei*”, Iași, 1998, p. 379 - 380.

⁴⁴ Acad. Virgil Cândea, *op. cit.*, p. 281.

S-au bătut monede de un șiling (lat. *solidus*) de aramă (0,60gr) în câteva emisiuni, cu numele și inițialele sale și însemne domnești.

Până în prezent s-au descoperit șapte tipuri de asemenea monede. Diametrul lor e de 14,5 mm; au pe avers un călăreț galopând spre stânga, dedesupt capul de bour și, de jur - împrejur, inscripția IOHANN. ISTRAT. D.B.V.V.⁴⁵, iar pe revers cuca domnescă, împodobită cu trei pene, dedesupt două buzdugane încrucișate și inscripția: SOLIDUS SAC. B.M.D. 18. La alte tipuri, pe revers e o coroană și cu diverse litere, ca monogramă.⁴⁶

În afara acestor emisiuni oficiale, din dispoziția sa s-au mai bătut și numeroși șilingi (germ. Schilling) falși, imitând piesele de acest fel polone, lituane, prusiene, ai orașelor Elbing și Riga⁴⁷. În popor, aceste monede au fost numite „șalăi”⁴⁸.

Emiterea acestora a continuat și în vremea primilor doi urmași ai săi în scaun, **Gheorghe Duca** (noiembrie 1665 - 21 / 31 mai 1666, decembrie 1668 - decembrie 1671, ianuarie - 10 / 20 august 1672 și decembrie 1678 - noiembrie 1683) și **Iliaș Alexandru** (21 / 31 mai 1666 - noiembrie 1668).

Eustratie (Eustatie, Istrate) Dabija a fost căsătorit cu Dafina - Ecaterina, fata lui Ionașcu Jora⁴⁹. Doamna era de loc din satul Țigănești, județul Tecuci⁵⁰.

Femeie de o mare frumusețe, Dafina a fost căsătorită de trei ori. În timpul domniei lui Vasile Lupu, între 1630 - 1640, Dafina a fost măritată cu marele vistiernic Dumitru Buhuș. Din această

---

⁴⁵ „*Johanes Istrati Dabija Voivodae. solidus ducis Moldaviae, 1666*” (Vezi Octav - George Lecca, *op. cit.*, p. 258).

⁴⁶ Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor...*, p. 137 - 138.

⁴⁷ Acad. Virgil Cândea, *op. cit.*, p. 281.

⁴⁸ **Șalău**. Reprezenta valoric 1 / 225 dintr-un ducat de aur, 1 / 135 dintr-un taler de argint, 1 / 3 dintr-un gros și 1 / 4 dintr-un „*ban bun*” (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 463).

⁴⁹ C. Gane, *op. cit.*, vol. II, p. 5.

⁵⁰ Octav - George Lecca, *op. cit.*, p. 259.

căsătorie s-a născut o fată, Anastasia, care, măritându-se cu Gheorghe Duca⁵¹, a ajuns și ea doamnă a Moldovei.

În 1647, murind Buhuș, Dafina s-a recăsătorit cu serdarul⁵² Ștefan, cu care a trăit scurtă vreme, fiindcă soțul ei, intrând în conspirația logofătului Gheorghe Ștefan și a fraților Ciogolea împotriva lui Vasile Lupu, își pierdu capul.

Rămasă văduvă pentru a doua oară, Dafina, femeie cu temperament, s-a remăritat cu vornicul Dabija, cu care mai avu o fată, Maria. În zestrea ei va intra și moșia Răcăciuni pe care Dabija o cumpărase de la Ștefăniță Vodă. Acesta confiscase toate moșiile lui Gheorghe Ștefan, sub pretextul că fostul voievod datora, de pe când era boier, 200.000 de taleri lui Vasile Lupu⁵³.

Doamna Dafina a căsătorit-o pe domnița Maria în 1675 cu lordachi Ruset, fiul lui Constantin Cuparul, pentru a avea sprijinul acestui puternic neam.

Aceasta era o copilă de 14 ani, care 9 luni mai târziu, muri în durerile facerii⁵⁴. A fost înmormântată la Mănăstirea Bârnova. Pe mormântul ei este următorul epitaf în grecește: „*Monumentul acesta conține pe Maria, fiica vestitului Duce Dabija, Domnul Moldovei, răpită în floarea tinereții. Puțin a trăit cu viteazul Georgiu, care s-a bătut contra cetății regești a Litvanilor*”⁵⁵.

---

⁵¹ **Gheorghe Duca.** A domnit de trei ori în Moldova (noiembrie 1665 - 21 / 31 mai 1666, decembrie 1668 - decembrie 1671 și ianuarie - 10 / 20 august 1672) și o dată în Țara Românească (6 / 16 decembrie 1673 - 28 noiembrie / 8 decembrie 1678).

⁵² **Serdar.** În Modova, dregătoria a fost creată de Vasile Lupu ca să apere marginea de răsărit a țării împotriva tătarilor din Bugeac și din Crimeea. Serdarul avea sub comanda sa directă pe călărașii („călărași de margine”) din trei Ținuturi: Orhei, Lăpușna și Soroca. De la înființare și până la reforma lui Constantin Mavrocordat, serdarul a fost un mare dregător. Miron Costin îl considera „*hatman al doilea*” sau „*un fel de hatman de câmp*” (Ovid Sachelarie, Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 434 - 435).

⁵³ C. Gane, *op. cit.*, p. 293.

⁵⁴ *Ibidem*, vol. II, p. 11.

⁵⁵ Octav - George Lecca, *op. cit.*, p. 259.

Copilul supraviețuitor era o fată numită tot Maria, care a primit ca zestre Bârlădenii la căsătoria ei cu Ilie Catargiu. Satul a fost revendicat după mulți ani de Anastasia, soția lui Gheorghe Duca Vodă și mama lui Constantin Duca ⁵⁶.

În timpul domniei sale, Eustratie Dabija a ctitorit Biserica cu hramul „*Adormirea Maicii Domnului*”. A fost zidită între anii 1661 – 1664, cu rol de paraclis al caselor domnești pe care familia Dabija le avea în apropiere (case dispărute). Afectată de intervențiile (de altfel secundare) din 1742, când marele vornic Costache a vrut să „*fure*” ctitoria lui Dabija, prezentându-se în pisania de piatră ca singur ctitor, biserica din Domnești este un valoros edificiu, foarte caracteristic pentru arhitectura din Moldova în secolul al XVII-lea ⁵⁷.

De plan triconc, are pridvorul deschis amplasat pe latura sudică, cu arcade semicirculare susținute pe coloane de cărămidă. Restul încăperilor - altar, naos și pronaos -, urmează axa est – vest. Sistemul constructiv este obișnuit, cu soclul și pereții realizați din zidărie portantă de cărămidă cu mortar de var și nisip, pereții ajungând până la 1,60 m înălțime ⁵⁸.

Ea se află situată în Domnești – sat, o așezare atestată în documente din veacul al XVI-lea. Locul cunoscut sub numele de „*Cetatea*”, unde s-au păstrat ruinele „*palatului*” construit de domn, ar putea fi locul unde au avut casele domnești cei din familia domnitoare Dabija.

⁵⁶ **Constantin Duca** a domnit în Moldova între mai 1693 – 8 / 18 decembrie 1695 și septembrie 1700 – iunie 1703. Anastasia va muri la scurt timp după mazierea fiului ei (1696).

⁵⁷ Vasile Drăguț, *Tradițiile ctitoricești la Curbura Carpaților*, în *Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților*. Sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, vol. II, Buzău, 1983, nota 73, p. 174.

⁵⁸ Vezi detalii Lelia Pavel, *Biserica din Domnești*, în *Cronica Vrancei*, vol. IV, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2003, p. 39 – 44.

Doamna Dafina a ctitorit Biserica Domnească, cu hramul Cuvioasa Paraschiva din Focșani, între anii 1665 - 1670 ⁵⁹. Își datorează supranumele de „*Domnească*” datorită faptului că la început a fost construită din lemn de văduva lui Dabija. Arsă în două rânduri, a fost reconstruită din zid de către Iancu Razu, biv vel spătar, o parte din cheltuieli fiind acoperite de către oamenii cartierului ⁶⁰.

În hotărânicia cimitirului bisericii din 14 noiembrie 1785, făcută de biv vornicul de poartă Stavăr se precizează că „*vechile acte ale bisericii au perit în timpul răzmirișilor, și că biserica a fost întâi făcută de lemn de către răposata Doamna Dafina a răposatului Domn Eustrăție Dabija Voevod...*” ⁶¹.

Vodă Dabija a domnit aproape patru ani „*cu pace și cu domnie așezată, cu țară întemeiată*” ⁶².

Dar, „*fîindu și om bătrîn, au plătit și el datoria cè de opștie, de-au muritu*” ⁶³.

Începută la 19 / 29 septembrie 1661, domnia lui Dabija s-a încheiat, odată cu obștescul sfârșit al domnului, la 11 / 21 septembrie 1665.

Nicolae Iorga scria că „*Istrati Dabija, un bun bătrîn bețiv, muri în Scaun pentru că vrâsta-i era prea înnaintată ca să-l mai poată atinge nenorocirea maziliei*” ⁶⁴.

De mult nu se mai întâmplase în Moldova ca un domn să sfârșească astfel, în scaun. Doamna Dafina l-a înmormântat la

---

⁵⁹ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 59; Biserica a fost demolată în anul 1977 și pe locul ei s-au ridicat magazinele și blocurile de locuințe situate între intrarea în Piața Moldovei și Strada Mare a Unirii.

⁶⁰ Vasile Drăguț, *op. cit.*, nota 129, p. 181.

⁶¹ *Ibidem*, p. 83.

⁶² Ion Neculce, *op. cit.*, p. 36.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ N. Iorga, *Istoria Românilor în Chipuri și Icoane*, Editura Ramuri S.A., Craiova, 1921, p. 24.

Mănăstirea Bârnova, ctitoria lui Miron Barnovschi ⁶⁵, ale cărei lucrări au fost terminate de Dabija. Pe mormântul său se citesc următoarele rânduri: „*Această piatră a făcut-o și împodobit-o Doamna Dafina Domnului ei, răposatul Io Evstratie Dabija Voevod, Domn al Țerii Moldovei, și s'a pus în ctitoria lui, mănăstirea cea nouă ce se chiamă Bîrnova în anul 7174 (1665) luna lui Septembrie în 11, ceasul al doilea*” ⁶⁶.

Pentru istoria locală, simplul enunț că Dabija Vodă își avea obârșia în Ținutul Putnei rămânea doar o simplă consemnare. Depășirea acestui stadiu însemna, pentru cercetarea istoriei vrâncene, nu numai o provocare, ci și o necesitate.

În acest sens, răsfoind documentele vremii și paginile marilor istorici, am încercat și - în mare măsură - credem că am reușit. prin rândurile de mai sus, să proiectăm noi fascicule de lumină asupra uneia dintre paginile acesteia: omul și domnul Eustratie Dabija.

---

⁶⁵ **Miron Barnovschi**. Domn al Moldovei în două rânduri: 13 / 23 ianuarie 1626 - august 1629 și aprilie - 22 iunie / 2 iulie 1633.

⁶⁶ N. Iorga, *op. cit.*, p. 25.